

FORMANKOWIC (Furmankowic) SAMUEL

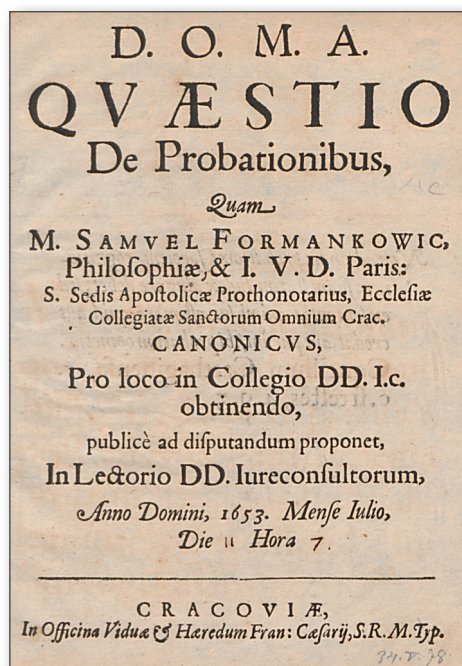
(ur. 1626 r., zm. przed 6 X 1692 r.)

Pochodził z rodziny mieszczańskiej z Krakowa, był synem Kaspra, ławnika krakowskiego, i Katarzyny.

W 1645 r. uzyskał licencjaturę filozofii na Uniwersytecie Krakowskim. W dniu 22 marca 1646 r. został promowany tamże na mistrza sztuk wyzwolonych i doktora filozofii, a od semestru letniego 1646 r. nauczał jako docent *extraneus* na Wydziale Filozoficznym. Od 1648 r. odbywał dalsze studia w Lowanium i Paryżu, gdzie uzyskał doktorat obojga praw, oraz w Rzymie, gdzie przyjął święcenia kapłańskie. W marcu 1653 r. wpisał się do księgi nacji polskiej uniwersytetu w Bolonii. W dniu 11 lipca 1653 r. został przyjęty do krakowskiego Kolegium Prawniczego po przedstawieniu do publicznej dysputy rozprawy *pro loco* z dziedziny prawa sądowego (*Quaestio de probationibus...*, Kraków 1653). Obowiązki przypadające nań z racji przynależności do kolegium oraz wykłady w zakresie instytucji prawa kanonicznego podjął jednak dopiero w 1655 r., ze względu na pełnioną równocześnie (od 1653 r.) funkcję dyrektora w poznańskim Kolegium Lubrańskiego.

Nie mogąc, ze względu na wojnę ze Szwecją, faktycznie sprawować swej funk-

cji w Poznaniu (formalnie ustąpił z niej dopiero 5 grudnia 1659 r.), powrócił do Krakowa, gdzie należał do grona profesorów uniwersytetu optujących za twarłą postawą wobec okupacyjnych władz szwedzkich. Wszedł m.in. w skład deputacji, która odmówiła złożenia przez kadrę nauczającą wszechnicy przysięgi na wierność królowi Karolowi Gustawowi, po czym wraz z innymi krakowskimi profesorami prawa, Adamem Roszczewiczem i Wojciechem Łańcuckim, pozostał w Krakowie po rozwiązaniu uniwersytetu, by strzec jego spraw oraz dbać o nienaruszalność majątku uczelni. Od przynajmniej

Karta tytułowa rozprawy Samuela Formankowica *Quaestio de probationibus*, Kraków 1653 (BJ 53198 I Mag. St. Dr.)

1662 r. był profesorem praw nowych. Od 1655 r. począwszy, przez 10 semestrów był obierany prepozytem i aż przez 27 semestrów radcą (konsyliarzem) w *Collegium Iuridicum*. Świadczy to dodatkowo zarówno o poczuciu obowiązku samego Formankowica (wybierany był niejednokrotnie poza swoją kolejką, gdy inni członkowie kolegium wymawiali się różnymi obowiązkami od przyjęcia prepozytury), jak też o zaufaniu, jakim obdarzali go koledzy. Podobne wnioski można wysnuć, gdy zważy się, że w dobie zarazy grasującej w Krakowie, kiedy inni profesorowie prawa wyjechali poza miasto, to właśnie jemu powierzyli oni pieczę nad kolegium (którą sprawował od 30 sierpnia 1662 do ok. 6 stycznia 1663 r.).

Od lat sześćdziesiątych XVII w. starał się o nostryfikację paryskiego doktoratu obojga praw, ostatecznie sądownie zmuszając uczelnię do wdrożenia odpowiedniej procedury. Na podstawie przeprowadzonej 12 grudnia 1680 r. w lektorium Kolegium Prawniczego dysputy nad rozprawą na temat władzy kapituły podczas wakatu na stolicy biskupiej (*Quaestio iuridica de potestate capituli sede vacante...*, Kraków 1680) uzyskał ostatecznie Formankowic nostryfikację paryskiego stopnia naukowego. Wkrótce potem został m.in. prowizorem Bursy Prawników (którym był jeszcze w 1687 r.), a w latach 1682–1687 występował w źródłach także jako prowizor Bursy Jagiellońskiej. Od semestru letniego 1686 do semestru letniego 1687 r. był rektorem uniwersytetu, a m.in. w 1688 pełnił funkcję dziekana Wydziału Prawa.

W latach 1653–1659 był dyrektorem Akademii Lubrańskiego w Poznaniu. Posiadał wiele beneficjów kościelnych. W szczególności był altarystą w kościele Mariackim, do 1681 r. altarystą ołtarza Zwiastowania NMP w kaplicy Szafranców w katedrze wawelskiej, przed 17 kwietnia 1682 r. został prebendarzem krakowskiego kościoła św. Marii Magdaleny. Pełnił także funkcje proboszcza parafii w Przemyskowie (od 1671 r.) i Koniuszy (zaprezentowany przez Kolegium Prawnicze po 27 listopada 1682, a przed 10 czerwca 1686 r.); uzyskanie probostwa przemyskiego na mocy prowizji papieskiej bez uprzedniej zgody uniwersytetu naraziło go na konflikt z uczelnią i chwilowe wykluczenie z jej grona. Co najmniej od 1653 r. występował w źródłach jako protonotariusz apostolski, przynajmniej od 1656 zaś – jako kanonik kapituły kolegiackiej przy krakowskim kościele Wszystkich Świętych (*fundi Górski*, pierwsze ministerium). Był także przez pewien czas prokuratorem tej kapituły, a przed 12 grudnia 1680 r. objął w niej prałaturę kustodii. Uwieńczeniem duchownej kariery Formankowica było powołanie go (przed 11 października 1686 r.), na wniosek uniwersytetu, do kapituły katedralnej krakowskiej.

Zmarł przed 6 października 1692 r. W testamencie swój księgozbiór zapisał Kolegium Prawniczemu.

AUJ rkps 49 p. 89–254, *passim*; AUJ rkps 208 s. 57, 322–323; BJ rkps 5359 II t. 3 fol. 199–201; M. Bersohn, *Studenci Polacy na Uniwersytecie Bolońskim w XVI i XVII wieku*, cz. 2, Kraków 1894, s. 66; Estreicher Bibliografia 16 s. 261; H. Barycz, *Formankowic Samuel*, PSB, t. 7, Kraków 1948–1958, s. 64; Michalewiczowie 5/1 s. 116; Pietrzyk Poczet s. 199.

Krzysztof Fokt